

Норуот күүһэ — көмүөл күүһэ!

ЭНЦИКЛОПЕДИЯ

Нам улууһун хаһыата 1935 сыл алтынньы 5 күнүгэр төрүттээнитэ

2001 с.
Муус устар

5

күнэ
чэппиэр
№ 39 (8882)

(Улуус баһылыгы муньааҕыттан бэлэтээһинэр)

Нам улууһугар буолбут баһаарынай сулууспа үлэһиттэрин республикатааҕы спартакиадагы барыта 151 киһи кыттыһыны ылбыт. Алта улуус кыттыбытыттан уусалданнар 1-кы, намна иккис миэстэни ылбыттар.

Ааспыт нэдиэлэҕэ ДНД-га икки эрэ тэрилтэ тахсыбыт. «Антигатор» операция кэмигэр милиция сотрудниктара Нам селотугар, 1 Хомуустаахха уонна Аппааныга рейдэ-лаабыттар. Бу операция кэмигэр 3 буруйу оноруу арыллыбыт, 97 киһи административнай миэрэҕэ тардыллыбыт, 20 саа бэдьээммит. Муус устар 5 күнүгэр ИДьУО үлэһиттэрэ Чурапчы улууһугар милиция сотрудниктарын уочараттаах спартакиадаларыгар кытта барыахтаахтар.

Нам селотун баһылыга Д.П. Корьякин иһитиннэрбитинэн село түөлбөлөрүн олохтоохторун кытта көрсүүһү, түөлбөлөр чаһыныктарын анааһын буолбуттар. 300 куб курүү маһа киллэриллибит. Даадарга культурнай киини тутууга субуотуньук тэриллибит, олохтоохтор мас бизрбиттэр. Селону ыраастааһыны бэрэбиэркэлээһингэ село дьаһалтата, айылҕа харыстабылнык комитетта, ветстанция, «Нам» ТРК кыттыһыны ылбыттар.

МУ НУ ЖКХ 532 брикетти таспыт, туалеттар ыраастаабыттар. Ырааһырды үлэтэ бара турар. Ърус унуордаагы нэһиликтэргэ чох таһыллар, 115 тонна нефть аҕалылыбыт.

Туоһулуур — сыһспара!

УЛУУСПУТ ҮЛЭТЭ-ХАМНАҔА — ААСПЫТ СЫЛГА

4. ТЫА ХАҔААЙЫСТЫБАТА
2000 сыл тохсуньу 1 күнүнээри туругунан улууска тыа хаһаайыстыбаннай производствонан 342 предприятие дьарыктанар, о. и. хаһаайыстыбалар категорияларынан: тыа хаһаайыстыбаннай предприятие — 5, о. и. тэрээһин-правовой формаларынан: государственной формалаах — 2, производственной кооператив — 2, потребительской кооператив — 1; бааһынай хаһаайыстыбалар — 337. Нэһилинньэ бас билин көмөлтө хаһаайыстыбата — 7136.

Үүнээһин дьарыктаныы
2000 сылга хаһаайыстыбалар бары категорияларыгар ыһыи инэ барыта 3481 га этэ (1999 сыл таһымыгар 100,3 бырыһыан). 1999 сылы кытта тэҥнээтэххэ, хортуппуй ыһыгытын инэ 172 ганаан улаатын-нарыллыбыта эбэтэр 27,3 бырыһыан. Оттон аһаҕас сиргэ оҕуруот аһын үүнээри — 13 ганаан. Ол гынан баран туорахтаах культуралары ыһыи инэ 152 ганаан, сүөһү аһылыгар туттуллар культуралары ыһыларын инэ 1999 сылтан 44,2 бырыһыанынан аччатылына.

Урукку совхозтар базаларыгар тэриллибит государственнай тыа хаһаайыстыбаннай предприятие-ларга уонна тыа хаһаайыстыбаннай кооперативтарга ыһыи инэ сылтан сыл аҕыйаан иһэр, оттон бааһынай хаһаайыстыбаларга уонна ыалларга улаатар. 2000 сылга ыһыи инэ 69,6 бырыһыана бааһынай хаһаайыстыбаларга, 20,4 бырыһыана тыа хаһаайыстыбаннай предприятие-ларга, 8,8 бырыһыана нэһилинньэ уонна 1,2 бырыһыана үөрэхтээһин учреждениеларын көмөлтө хаһаайыстыбаларыгар баара.

2000 сылга бурдук валовой хо-

муура 1324,7 тоннага тэҥнээтэ уонна 1999 сылы кытта тэҥнээтэххэ, 17,8 бырыһыанынан аҕыйаата. Ити ыһыи инэни сарбыытыттан уонна үүнүү намьааһыттан таһыста. Хортуппуй үүнүүтэ намтаан, (гаттан 70,3 центнер, 1999 сылга гаттан 92 центнер этэ) барыта 5629,8 тонна хомулунна. Аһаҕас уонна сабыылаах сиртэн 3585 тонна оҕуруот аһа ылылына, бу 1999 сыл таһымыттан 24,2 бырыһыанынан элбэх. Оҕуруот аһын культураларын аһаҕас да, сабыылаах да сиргэ үүнээри инэ улаатта уонна аһаҕас сиртэн үүнүүнү ылыы 69,9 центнертэн 91,3 центнергэ тийэ үрдээтэ.

Тыа хаһаайыстыбаннай культуралары сүүрү үүннэрэччилэр бааһынай хаһаайыстыбалар, кинилэр ирээтэригэр бурдук 73,2 бырыһыана, хортуппуй 65,4 бырыһыана, аһаҕас сиртэн оҕуруот аһын 87,3 бырыһыана тиксэр. Сабыылаах сиргэ оҕуруот аһын 95,3 бырыһыанын нэһилинньэ үүннэрдэ.

Тыа хаһаайыстыбатыгар техника улам-улам элбээн иһэр. 2000 сыл ыһытыгар булууктар, культуратордар уонна сеялкалар бэлэмнэрэ 100 бырыһыан этэ, ахсааннара 3 төгүл элбээтэ. Оттон трактордар ахсааннара сыллата аҕыйыр, уопсайынан тыа хаһаайыстыбаннай техника олус эргэрдэ.

2000 сылга ыһыи уопсай инэ 3481 га, о. и. бурдук 2298 га, хортуппуй 801 га, оҕуруот аһа 363,2 га, сүөһү аһылыгар туттуллар культуралар 19 га.

Сүөһү иитиитэ
2000 сыл бүтүүгэр улууска 14842 ынах сүөһү баара, о. и. тыа хаһаайыстыбаннай предприятие-ларга 1022, көмөлтө хаһаайыстыбаларга 41, нэһилинньэ 10461,

Онон түмсүү улуус сайдытыгар көмөлөһөр барата улаханын биллэрбит. Конституция бырайыагын дүүллэһиити тэрилтэлэрин ыһытылаахтаах, дүүллэһиити боротокуола улуус дьаһалтатыгар киллэриллиэхтээх. Республика алмааһы кырылыыр промышленность тэриллитэ 10 сыла бэлэтэниэхтээх. Хатырыкка уонна Модукка «Ой-бон» операция ыһытыллар. Бу үтүө бачымы атын нэһиликтэр өйүүллэрэ буоллар. Ядохимикаттары суох онорууга үлэ барыахтаах. 1 Хомуустаахха баһаарынай чаас сабыллар эрэр. Бу чаас сылга 30-ча баһаары умуруорар эбит, онон сабыллар сөбө суох дьон буолла.

Тыа хаһаайыстыбатын управлениета иһитиннэрбитинэн ынах сүөһү ахсаана былырын гыттан 1339-нан элбээбит, 2016 ынах төрөөбүт, 687 т үүт ыаммыт, 51 тонна эт, 215 тыһ. сымыыт туттарыллыбыт, 209 сибиинньэ, 2300 куурусса аҕалылыбыт, «Туймаадализинг» нөҕүө 82 т хортуппуй ыһытылаахтаах. Верхоянскайтан уонна Тааттааттан 70-ча сылгы аҕалылыахтаах.

Ыччат отдела Покровской куоракка муньаахха сүлдьүбүт, икки улуус ыччаттара биригэ үлэлэниэх диэн сорок ылыммыттар. Нам селотугар спортаала тутуутугар субуотуньукка актыыбынайдык кытталларыгар ыччат субэтин аатыттан ынырыты таһаарыттар, тэрилтэлэр ыччаттарын бу субуотуньукка көхтөөтүк таһааралларыгар баа саана этилиннэ. 35-гэр диэри саастаах дьонго кредит баһаанынньата билигин да ситэ оһоһулла илик. Муус устар 14 күнүгэр ыччат отдела Дьокуускайга олоһор Нам улууһуттан төрүттээх студенттар уонна ыччаттар күннэрин ыһтар былааннаах.

Граф Бизрегинээри социальнай реабилитация училищета республикатааҕы быыстапка-семинарга кыттан гран ылбыт. Училище сирэ тийибэтинэн 40 т хортуппуйун

ыһтар кыаҕа суоһун быһаарыах буолдулар.

Көбөкөнтөн телеоборудование аҕалылыахтаах, оччоҕо Арбын, Көбөкөн, Фрунзе, Түбэ, Хатырык Дьокуускай уонна Нам телевидениетын көрөр кыахтаныахтара.

Нэһиликтэр баһылыктара сүннүнэн быһаарыллыбыттар, аны Партизан уонна Хамаҕатта хаалбыттар.

Улуус үрдүнэн 2720 куб мас кэрдилибит, аны мас киллэриитигэр күүскэ үлэлэниэххэ дьон улуус баһылыга Дьяконов А.Н. эттэ. Муус устар 5 күнүттэн Нам селотугар спорткомплекс тутуутугар субуотуньук саҕаланыахтаах.

Ыксаллаах баһаанынньа отделын сэбидиссэйи э.т. Колмогоров Г.Г. ананна.

Госдума депутата В.Н. Басыгысов нэһиликтэри кэрийэн дьону кытта көрсүбүт, нэһилинньэ киһи үлэтин интэриэһиргээбит, биһирээбит.

Улуус баһылыгы солбуйааччы Васильев И.А. урукку гостиницага 4 хоһу өрөмүөннээн гостиница оноруохтут дьон иһитиннэрдэ. Маны таһынан культура отделын сэбидиссэйи А.В. Кириллин культура эйгэтигэр эмиэ гостиница курдук онорор баалаахтарын биллэрдэ. Игорь Анатольевич ааспыт бээтинсэ куоракка научнай-технической интеллигенция республикатааҕы ассоциацията тэрилиннэ диэтэ, маньык ассоциация филиалын Намга тэрийиэр баһуулаан баар. Киниге маҕаһынын аһан үлэлэтиги о.д.а. былааннар бааллар. Культура үлэһиттэрэ араас элбэх республикатааҕы конкурстарга кыттан 18 бастаки миэстэни ылбыттар.

Приленскэй окурук бэрэстэбиитэл Колесов Ф.Е. хасый аайы улахан отчуот түһэрэтин туһунан эттэ. **Бэлэтэниэ В. РЫКУНОВА**

Сахам сирэ
XXI үйэҕэ

МАСЛОВКА БАРҒА МАХТАЛ!

Нам улууһунаагы гимназия коллектива «2000 үтүө дьыала» хамсааһынна кыттан спортивной саала тутарга быһаарыммыта. Коллектив бэйэтин күүһүнэн дэлээнэҕэ тахсан мас кэрдибит.

Кэрдилибит мас тиэлиитэ тирээн кэлбитигэр гимназия салалтата төрөппүттэртэн уонна обществонностан көмө көрдөөбүтэ. Инньэ гынан тутууга анаммыт мас икки күн иһигэр барыта тиэллэн туһааннаах миэстэтин булла.

Кэрдилибит мас анарын Владимир Иванович Маслов бэйэтин тракторынан, бэйэтин уматыгынан заправкаланан буорбосхо тийээн биэрдэ.

Владимир Иванович бу үтүө саҕалаһынын улууспут дьоно-сэргэтэ, кыахтаах-уохтаах предпринимателлэрэ, бааһынай дара өйүөхтэрэ уонна батыһыахтара дьон эрэнэбит уонна В.И. Маслова кэлэр көлүөнэ туһугар хардата суох көмөтүн иһин барҕа махталбытын тиэрдэбит.

**Гимназия салалтата,
төрөппүттэрэ**

фермерскэй хаһаайыстыбаларга 3320, о. и. ынаҕа улуус үрдүнэн 5553, тыа хаһаайыстыбаннай предприятие-ларга 360, көмөлтө хаһаайыстыбаларга 14, нэһилинньэ 3904, фермерскэй хаһаайыстыбаларга 1275.

2767 сибиинньэ баара, о. и. тыа хаһаайыстыбаннай предприятие-ларга 54, көмөлтө хаһаайыстыбаларга 42, нэһилинньэ 1848, фермерскэй хаһаайыстыбаларга 828.

Сылгы барыта 6108, о. и. тыа хаһаайыстыбаннай предприятие-ларга 1170, көмөлтө хаһаайыстыбаларга 173, нэһилинньэ 2562, фермерскэй хаһаайыстыбаларга 2245.

Көтөр барыта 19169, о. и. көмөлтө хаһаайыстыбаларга 1835, нэһилинньэ 10115, фермерскэй хаһаайыстыбаларга 7219.

Кролик барыта 292, о. и. нэһилинньэ 147, фермерскэй хаһаайыстыбаларга 142.

Козалар барыта 73, о. и. нэһилинньэ 65, фермерскэй хаһаайыстыбаларга 8.

Хаһаайыстыбалар бары категорияларыгар 2000 сылга, 1999 сылы кытта тэҥнээтэххэ, ынах сүөһү 8,6 бырыһыанынан, сибиинньэ 38,4 бырыһыанынан элбээтэ. Нэһилинньэ ынах сүөһүтэ 11,9 бырыһыанынан, о. и. ынаҕа 6,1 бырыһыанынан эбиллиннэ. Сибиинньэ 35,7 бырыһыан, сылгы 11,8 бырыһыан элбээтэ. Учреждениелар көмөлтө хаһаайыстыбаларыгар ынах сүөһү 64 бырыһыан, сибиинньэ 840 бырыһыан, сылгы 31,1 бырыһыан эбиллиннэ.

Фермерскэй хаһаайыстыбаларга ынах сүөһү сыл аайы аҕыйыр. Улуус тыа хаһаайыстыбаннай предприятие-ларыгар ынах сүөһү 7 бырыһыана, сылгы 19 бырыһыана

тиксэр. Кинилэргэ ынах сүөһү 10 бырыһыан эбиллинэ эрэри ынах 1 бырыһыан аҕыйаата.

2000 сылга тыһыннаах ыһааһынын этти оноруу 1999 сыл таһымыттан 2,4 төгүл намтаата, оттон үүт 8,5 бырыһыан элбээтэ. Тыһынаах ыһааһынын 763,5 тонна эт онгоһулунна, 8815,8 тонна үүт, 700 мөлүйүүн устуука сымыыт ылылына.

Тыа хаһаайыстыбаннай предприятие-ларга (учуоттанар хаһаайыстыбалар эргимтэлэригэр) сүөһү иитиитин аһын-үөлүн оноруу намтаата: «Модут» ГУП-ка үүт 4,3, эт 59,1 бырыһыан, М. Аммосов аатынан ТХПК үүт 24,4, эт 65,4 бырыһыан, «Түбэ» ТХПК үүт 23,8, эт 48,4 бырыһыанынан.

Сүөһү иитиити бородууксуйатын онорон таһаарыа нэһилинньэ ылар ирээтэ улаатан иһэр, 2000 сылга эккэ 49,7, үүккэ 68,8, сымыыкка 83,1 бырыһыанга тэҥнээтэ. (1998 сылга туһааннааһынан 58,2, 56,2, 92,5 бырыһыан этэ).

Сүөһү иитиитэ уонна көтөр бородууксуйаны биэриитэ, 1999 сылы кытта тэҥнээтэххэ, 2000 сылга элбээтэ. Бириһахтаан үүтү ыһын 135 күрдээтэ.

1999 сылы кытта тэҥнээтэххэ, ынах сүөһү туһата суох өлүүтэ 9,2, сылгы 20,8 бырыһыан элбээтэ.

Тыа хаһаайыстыбаннай бородууксуйаны баттарыы

2000 сылга тыа хаһаайыстыбатын бары категориялаах хаһаайыстыбаларынан сүүрүн ас-үөл бачча батарылына: хортуппуй 2862 тонна, оҕуруот аһа 1957 тонна, сүөһү уонна көтөр (тыһынаах ыһааһынын) 274,8 тонна, үүт уонна үүттөн астар 1026,7 тонна, сымыыт 19 тыһ. устуука.

Бааһынай (фермерскэй) хаһаайыстыбалар

1999 сыл тохсуньу 1 күнүнээри туругунан 362 бааһынай (фермерскэй) хаһаайыстыбалар баалара, сирдэрин инэ 19771 га этэ (бири хаһаайыстыба ортотунан 54,6 га). Тыа хаһаайыстыбатыгар туһаныллар сирдэрэ 19453 га (кириллэргэ бериллибит сир 98,4 бырыһыана), о. и. бааһыналар 4186 га (21,5 бырыһыан).

2000 сылга, 1999 сылы кытта тэҥнээтэххэ, бурдугу үүннэриини 58,1, хортуппуй 2, эти 91,4, үүтү 1,4 бырыһыан, сымыыты 2 төгүл элбэттилер, оттон оҕуруот аһын үүннэригэ 1999 сыл көрдүгүттөн 65,4 бырыһыанын эрэ ситистилэр.

5. ТРАНСПОРТ, СИВЭЭС

2000 сылга транспорт бары көрүннэринэн 2,5 тыһ. тонна көзмөйдөөх таһаҕас таһылына эбэтэр 1999 сыллаагы көрдөрүү 29,5 бырыһыанынан аһарылына. Ити бирдирдээн предпринимателлэр актыыбынай үлэлэринэн быһаарыллар. Таһаҕас эргирэ 107,3 тыһ. тонна-километрга тэҥнээтэ, 1999 сыл таһымыттан 42,6 бырыһыанынан элбэх.

Уопсай туһаныллар автомобильнай транспорт пассажир эргирэ 2000 сылга, 1999 сылы кытта тэҥнээтэххэ, 20,9 төгүл улаатта уонна 9500,9 тыһ. пассажир-километрга тэҥнээтэ, сыл саҕаланыаһыттан 146,2 тыһ. киһи таһылына эбэтэр 1999 сыллааҕар 6,5 төгүл элбээтэ. Бу айан элбээбитинэн уонна ырааһынан, бирдирдээн предпринимателлэр актыыбынастарынан (Салгыта бэчээтэниэ)

**Экономика
управлениетыттан
Н.И. ТАРАСОВА бэлэмнээтэ**

2001 — 2003 сс. НАМ УЛУУХУН ДЬАҔАЛТАТЫН УОННА ПРОФСОЮЗТАР УЛУУСТААҔЫ СЭБИЭТТЭРИН ИККИ АРДЫЛАРЫГАР ИККИ ӨРҮТТЭЭХ СӨБҮЛЭНИИ

Бу Сөбүлэни экономиканы реформалааһын уонна туруктаах оноруу усулуобуйатыгар улуус рабочайдара уонна сулууспалаахтара социальнай көмүскэллээх буолууларын сыалыгар «Коллективная дуогабардар уонна сөбүлэниилэр тустарынан» Российской Федерация сокуонугар уонна Саха Республикатын 2000 с. бэс ыйын 29 к. 214-11 №-дээх «Саха Республикатыгар социальнай партнерство туһунан» сокуонугар сөп түбэһиннэриллэн түһэрсиллине.

Сөбүлэни улуус бары салааларыгар үлэ төлөбүрүгэр уонна усулуобуйатыгар, дьарыктаах буолууга, государственной предприятиелар, үөрөхтээһин, дорубуяа харыстабылын, культура, дьээүт коммунальной хаһаайыстыба, тутуу тэрилтэлэрин уонна тьа хаһаайыстыбатын үлэһиттэрин социальнай мэкитиэлээһингэ социальнай-үлэҕэ сыһыаннаһылылары сүрүннээһингэ дьалабыайдык бииргэ үлэлээһингэ правовой актанан буолар.

1. УОПСАЙ БАЛАҔЫАННА

1. Икки өрүттэр бэйэ-бэйэлэрин боллукчулары барытын биллээлэр. Кинилэр хардарыта сыһыаннара тэг бырааптаах партнерство, убаастаһыыга, өрүттэр интэриэстэрин учуоттааһынга уонна эппитинээскэ олодурар.

2. Бу сөбүлэни улуус бары салааларын үлэһиттэрин саамай кыра социальнай мэкитиэлэрин олохтуур уонна бэйэ финансовый хааччыллыгы баар буоллабына бумэктиэлээһиннэри кэпсэттэригэр былаас олохтоох органнын итиэнэ үлэ коллективтарын бырааптарын хааччахтаабат.

3. Бу Сөбүлэни правовой актанан буолар уонна Сөбүлэнини түһэрситтэ өрүттэргэ кини усулуобуйата эбэһээтэлиинэ. 2001-2003 сс. түһэрсиллэн уонна өрүттэр илии баттаабыт күннэригэр күүһүгэр киирэр.

2. ӨРҮТТЭР ЭБЭҔЭЭТЭЛИСТИБЭЛЭРЭ

1. Улуус дьаһалтата, профсоюзтар улуустаағы сэбиэттэре предприятиеларга, учреждениеларга, улуус коллективной уонна бааһынай хаһаайыстыбаларыгар үлэни биэрээччилэр уонна профсоюзнай комитеттар икки ардыларыгар коллективной дуогабардары түһэрсии суолунан бу Сөбүлэниини олохтоо киллэригэ бэйэлэригэр эбэһээтэлистибэ ылыналлар.

2. Сөбүлэни кыттыылаахтара хас биридии үлэһит социальнай уонна экономической мэкитиэлэрин үрдэтигэ производствонь сайыннарыыга усулуобуйалары үскэтиини наадалааһын ааҕаллар.

3. Бу Сөбүлэнигэ илии баттаабыт ханьы баар өрүт өрүттэринэн хайы-нахха ылынылыгыт эбэһээтэлистибэлэри толорууну мэхэйдээбэт Сөбүлэниини уларытар уонна эбэр туһунан этиини киллэрэр бырааптаах. Ол этиилэр өрүттэр хардарыта сөбүлэниини ылынылыыахтарын сөп.

4. Сөбүлэни пууннара кэмигэр уонна ситэри толордунахтарына профсоюзтар салаалар икки ардыларынаағы сэбиэттэре коллективной акталары биллэригэ туттуунуу көрдөрөргө уонна атын да дьайылылары туоратарга эбэһинэстэнэр.

5. Улуус дьаһалтата учрежденини, тэрилтэни, предприятиеини уонна коллективной хаһаайыстыбаны, бааһынай хаһаайыстыбалар ассоциацияларын 2001-2003 сс. толору уонна кэмигэр үбүлүүр туһунан этиилээх СР Правительствотыгар кириэр уонна РФ үлэ туһунан сокуоннарын Кодексын 96 ыст. сөп түбэһиннэрэн улуус бюджетнай тэрилтэлэрин үлэһиттэригэр хамнас төлөбүрүгэр уһатыыны таһаарбат.

6. Сөбүлэни кыттыылаахтара сылга иккиттэн итэҕэһэ суох

(ыам ыйыгар, ахсынньыга) бу Сөбүлэни пууннара туолууларын бэрэбиэркэлээһини тэрийлэр.

7. Эппитинээскэ тардылыы өрүттэри Сөбүлэни эбэһээтэлистибэлэрин толорууттан босхолобот.

3. ҮЛЭ БИРИЭМЭТЭ

1. Туттулла сылдьар законодательствоҕа сөп түбэһиннэрэн, өрүттэр хааччыаллар:

1.1. Рабочайдар уонна сулууспалаахтар үлэлиир кэмнэрин уһунуу нуорматын хааччылар, 8 чаастаах үлэ күнүгэр 40 чаастаах үлэ нэдиэлэтин.

Дьахталларга 35 чаастаах үлэ нэдиэлэтин толору үлэ нэдиэлэтигэр курдук хамнаһы төлөөн туран, туттулла сылдьар законодательствоҕа сөп түбэһиннэрэн. Ити предприятиелар уонна тэрилтэлэр коллективной дуогабардарынан быһарыллар.

1.2. Бырааһынньык иннинээҕи күннэргэ үлэ уһуна 1 чаас кылгатыллыытын.

1.3. 1 уонна 4 кылаастарга үөрэнэр өҕлөрдөөх дьахталларга балаҕан ыйын 1 күнүттэн хамнаһын төлөөн туран, үлэтигэр эбии 1 күнү босхолоһуно.

1.4. Үлэһиттэр үлэлэрин уонна сыһыанланарын режимэ предприятиелар уонна тэрилтэлэр коллективной дуогабардарынан быһарыллар.

1.5. Хамнаһа суох кыһаллан уопускаҕа бу Сөбүлэни болдьоун устатыгар предприятие, тэрилтэ профсоюзун сайабылыаннаһыгар олодурар, үлэһиттэргэ компенсациялары төлөөһүн улууска дьарыктаах буолуу фондатын счеуттан төлөнөр. Хамнаһа суох күһэллэн уопускаҕа сылдьар предприятие, тэрилтэ үлэһиттэригэр компенсационнай төлөбүрдэри биэри бэрээдэк уонна усулуобуйалар тустарынан балаһыаннаҕа сөп түбэһиннэрэн, 02.04.94 с. 51№ бирикээскэ олодурар.

4. ҮЛЭ ТӨЛӨБҮРЭ

1. Улуус үлэһиттэрин үлэлэрин төлөбүрүн уонна социальнай көмүскэллээх буолууларын мэкитэтин источнигынан үлэ коллективтарынан аахсыллыгыт средстволар уонна олохтоммут бэрээдэгинэн бюджеты толорууга бэриллибит атын источниктар буолаллар.

2. Предприятиелар үлэһиттэрин сүрүн үлэлэригэр хамнастарын мунгуну кыра кээмэйэ СР законодательствотыгар олодурар олохтононо. Бэйэ средстволаах буоллабына хамнас төлөбүрө лаппа үрдүк буолуон сөп уонна улуус предприятиеларын уонна учреждениеларын коллективной дуогабардарыгар көрүллэр.

3. Үлэ фрона суоҕунан, матерьяальной ресурсаларынан хааччылы суоҕунан, ыксаллаах балаһыанна кэмигэр уо. д. а. күһэллэн боростуон ыдааһынга, үлэһит буруйунан буолбатахтарга үлэ төлөбүр (акылаат) тарифнай ставка үс гыммыт иккитинэн төлөнөр.

4. Түүнүгү кэмгэ уонна бырааһынньык күнэргэ үлэ иһин хамнас төлөбүрө предприятиелар, учреждениелар, тэрилтэлэр, обществолор коллективной дуогабардарынан олохтононо, ол гынан баран, законодательствонан көрүллүбүтүн кыра буолуо суохтаах.

5. Үлэни биэрээччи инициативатынан кадрдары хаттан бэлэмнэһин уонна үөрөтии кэмигэр тигэх үлэ миэстэтигэр ыйдаағы орто хамнаһын 100 бырыһыан кээмэйинэн төлөнөр.

6. Профкомнар председателлэрин салалтатынан хамнаһы кэмигэр биэриини хааччылыыны контуруоллаһынга профсоюзнай постар тэрилтэллэр, хамнаһы биэриини уһатыы биричиинэлэрин туһунан информацияны истэр бырааптаахтар.

7. Үлэни биэрээччилэр үлэ төлөбүрүгэр средстволары кэмигэр биэри механизмын олохтоо киллэрэллэр, бу болпуруостарга профсоюзтарга наадалаах информацияны

биэрэллэр.

8. Олох минимумуттан кыра хамнастаах үлэһиттэргэ нолуоктан босхолоон туран, компенсационнай төлөбүрдэр киллэриллээлэр.

9. Оскуоалар выпускниктарыгар үлэ миэстэтин былааннаах ахсаанын хааччыыгыт сайааааччылар дьарыктаах буолуу Фондатын счеуттан көбүлэнэллэр.

5. УОПУСКАЛАР

1. Сыл аайы төлөнүллэр сүрүн уопуска уопсай уһунун 24 үлэ күнүттэн аарыа суоҕунан быһаарарга, алта күннээх үлэ нэдиэлэтигэр расчоттаан, эбии хотугу компенсация быһыытын 21 үлэ күнэ уонна эбии — уһунуу үлэлээһин, нуормата суох, буортулаах үлэ иһин уопуска коллективной дуогабар быһыытын.

2. Үлэни биэрээччилэр уонна профсоюзнай органныр коллективной дуогабардары түһэрсигэ баар средстволарын иһинэн РФ КЗОТ-ун 68 ыст. көрүллүбүт уонна атын локальной нормативнай акталарынан сыл аайы төлөнүллэр сүрүн уопуска таһыан үлэһиттэргэ эбии уопускалары олохтууллар.

3. Предприятиелар, учреждениелар, тэрилтэлэр профкомнарын босхоломут председателлэригэр 3 үлэ күнэ кээмэйдээх эбии төлөнүллэр уопуска сыл аайы биэрлэр.

6. ДЬАРЫКТААХ БУОЛУУ ТУҔУНАН

1. Предприятиелары, тэрилтэлэри, акционернай общество учреждениеларын суох онорууга уонна үлэһиттэри босхолоһунга компенсациялары төлөөһүн законодательствонан олохтоммут бэрээдэгинэн уонна усулуобуйаларынан оноруллар.

2. Предприятиеини, тэрилтэни, учреждениеини, обществонь сабыыга (ликвидация) ону тэгэ кини структуратын эбэтэр профилын уларытыыга хас биридии чопчу түбэлтэҕэ кинилэри үлэҕэ ылыы үлэни биэрээччинэн уонна профсоюзунан бииргэ быһаарыллар.

3. Улуус бары салааларын үлэһиттэрин маассабай босхолоһун РФ туттулла сылдьар законодательствотыгар уонна РФ Правительствотын 05.02.93 с. 99 №дээх уурааҕын биергэтиллибит маассабай босхолоһун усулуобуйаларыгар дьарыктаах буолууга көмөлөөһөр үлэни тэрийи туһунан балаһыаннаҕа сөп түбэһиннэрэн ытыллар.

4. Үлэни биэрээччилэр профсоюзтар туһааннаах комитеттарын кытта предприятие средствотын суотугар үлэҕэ суох буолууттан үлэһиттэри эбии страховкалыахтары сөп.

5. Улууска дьарыктаах буолуу 2001-2003 сс. Программанын толорууга өрүттэр кытталлар.

7. ЛЬГОТАЛАР УОННА КОМПЕНСАЦИЯЛАР СОЦИАЛЬНАЙ МЭКИТЭЛЭРЭ

Предприятиелар, тэрилтэлэр, учреждениелар, акционернай обществолар үлэни биэрээччилэр уонна үлэ коллективтара бэйэлэрин бас биллэригэр төһө средстволаахтарыгар олодурар, коллективной дуогабардара маньык мэкитилэри уонна чэпчэтиллэри олохтууллар:

1. Үлэни биэрээччи, буортуу онорууга эппитинэстээх 24.07.98 с. 125 №-дээх «Производство уонна профессиональной ыарылыларга дэнтэн-оһолтон булгуччулаах социальнай страхование туһунан» федеральной сокуонга сөп түбэһиннэрэн, эмсэҕэлээбиккэ буортуу оноруу иһин компенсациялыыр эбэһинэстээх.

2. 10 мунгуну кыра хамнас кээмэйинэн үлэ инбалииттэригэр 3 сылга биридэ компенсациялары төлөөһүн эбэтэр медицинскэй көрдөрүүгэ сөп түбэһиннэрэн, эмтэнигэ тутевканы биэри.

3. Пенсияҕа тахсыыга, профес-

сациональной ыарылыах үлэһиккэ, операцияны ааспыкка, айылҕа ал-

дьярхыйыттан эмсэҕэлээбиккэ биер кэмнээх пособие төлөнөр, оттон үлэһит өлөр түбэлтэтигэр дьиз кэргэни чилиэннэригэр пособие ананар.

4. Оскуолаҕа кириэн иннинээҕи саастаах өҕлөр учреждениеларыгар төлөбүрү аччагы үс уонна онтон да элбэх өҕлөх ыалларга коллективной дуогабарга ыйыллыгыт кээмэйинэн олохтононо.

5. Средство баар түбэлтэтигэр үлэ коллективын быһаарыытын, коллективной дуогабарга көрөн, чэпчэтиллэри, мэкитилэри уонна компенсациялары кэпсэтиэххэ сөп.

6. Администрациялар уонна профсоюзтар улууска олорор дьиз программанын толорууга миэрэлэри ыаллар.

7. Өрүттэр үөрэнээччилэр сайынгы сыһыаланнарын тэрэһиннээхтик ыбарга эбэһинэстэнэлэр.

8. Предприятиеларга, учреждениеларга хамнас төлөбүрүн фондатын 2 бырыһыаннаах бириэмийэ фондатын маньык туһаныны көрөргө:

50 бырыһыан — матерьяльной көмөҕө,

50 бырыһыан — бириэмийэнэн көмөҕө.

9. Коммунальной өнөлөргө льготалаах дьоннорго туттуу социальнай нуормаларынан аарыллыгыт социальнай нуорма иһинэн чэпчэти көрүлэр:

А) сылыты, 1 киһи иэнгэ норматива — 18 кв м эбиллэр 9 кв м, соротох киһи дьиз кэргэнигэр — 33 кв м.

1 кв м сылга отук маз ороскуотун норматива — 0,433 кубометр (саһааннамьытын).

9.1. Бюджетнай эйгэ специалистарын олорор дьизэлэригэр улуус дьаһалтатын ведомственной фондатын тэрийэргэ.

Б) Гаһыан итиини биэригэр уонна квартиралары кииннэн сылытыыга льготалар олорор интэн тутулууктан (социальной нуорма иһинэн) туттулаллар.

В) 1 кв м оттуллар иэнгэ сыллаағы чох ороскуотун норматива — 0,13 тонна.

Г) Сырдыты.

Д) ТЭН-эринэн дьизэлэри сылытыыга 1 кв м иэнгэ 104 кВт расчоттаан.

10. Бюджетнай эйгэ үлэһиттэригэр хамнас төлөбүрэ уһаатарына, улуус дьаһалтата сибээс, электроэнергия, газ уонна коммунальной өнөлөр иһин төлбүр болдьохторун сүрүнүүр кыағы көрүнэригэр.

11. Улуус дьаһалтата бюджетты үскэтиги бюджетнай эйгэ үлэһиттэргэ сыл, квартал аайы медицинскэй көрүүлэри барылаарыгар төлөбүрү толору үбүлүүрүгэр.

12. Улуус дьаһалтата бюджетнай тэрилтэлэр үлэһиттэрин үөрэтиини квартал ахсын хамнас төлөбүрүн фондатын 2 бырыһыаннаах кээмэйинэн үбүлүүр, СР Правительствотын 19.11.98 с. 549 №-дээх «СР салайар кадрдарын уонна резервэтин квалификациятын үрдэтиини уонна хаттан бэлэмнэһилэри тэрийи миэрэлэрин туһунан» уурааҕар сөп түбэһиннэрэн.

13. Улуус дьаһалтата уопсай үөрэхтээһин учреждениеларыгар служебнай дьизэлэри хомуйааччылар (уборщикалар) социальнай көмүскэллээх буолууларын хааччылар сылтан 1 единица дуоһунаска 300 кв м хомуллар иэни олохтуур, ол эрэри оскуолаҕа 1 единица дуоһунастан итэҕэһэ суоҕу, оттон 2 сменаттан ордук режимнээх үлэлээччилэргэ — хас 300 кв м аайы 0,5 единица дуоһунаһы.

14. Улуус дьаһалтата улуус бары салааларыгар үлэ харыстабылын уобалаһыгар политиканы олохтоо киллэрэр, ол сыалларга:

— Предприятиеларга, учреждениеларга үлэ харыстабылын уонна усулуобуйатын тупсарыыга, производственной травматизмы, профессиональной ыарылылары аччатыыга туһуламыйт миэрэлэри

ылар.

— Улуус салааларыгар дэг-оһол тахсыытын быһыытын-майгытын уонна биричиинэтин анализтааһыны онорор, производственной травматизмы аччатыыга туһуламыйт миэрэлэри предприятие олохтоо киллэрэригэр туһааннаах информация олодурар методическай сүбэлэри бэлэмниир.

— «Үлэ харыстабылын туһунан» СР сокуонугар сөп түбэһиннэрэн производственной дьизэлэри, тутуулары, оборудованиены туһаныыга куттал суох буолуутун, технологическай процесстар куттала суох буолууларын, коллективной уонна биридчиллэн көмүскэл средстволарын көдүүстээхтик туһаныыны уонна специалистары анал таһаһынан хааччыыһыны контурууллуур.

15. Салаа профсоюзтар улуускомнара профсоюзтар республикатаағы комитеттары кытта бииргэ үлэ харыстабылын быраабылаан тутуууга уонна үлэ уонна экология харыстабылыгар коллективной дуогабарга киллэриллбит болпуруостарга общественной контурууло олохтууллар.

— Үлэ харыстабылын уонна усулуобуйаларын болпуруостарыгар үлэ буортулаах усулуобуйатын иһин льготалары уонна компенсациялары биэригэ, үлэ процеһын толорууну кытта сибээстээх дэг-оһол түмүгэр травманы ылыыга кинилэр интэриэстэрин көмүскүүр сыалынан үлэһиттэргэ консультативнай көмөнү онороллор.

15.1. Улуус дьаһалтата эдэр специалистар социальнай көмүскэллээх буолууларын хааччылар сыалынан бастакы наадалаах табаардары булуунуга кредитнай системаны көрөр.

15.2. Улуус дьаһалтата эдэр көлүөнэ дорубуятын хааччылар сыалынан уопсай үөрэхтээһин хас биридии учреждениетын базатыгар штатнай расписаниелаах тэриллээх медицинскэй кабинетэ тэрийэр.

8. ПРОФСОЮЗНАЙ ОРГАНАР, ҮЛЭИТТЭР БЫРААПТАРЫН МЭКИТЭЛЭЭНИИ

1. Үлэни биэрээччилэр уонна дуоһунастаах сирэйдэр профсоюзтар бырааптарын тутуһаллар, РФ «Профессиональной союзтар, кинилэр үлэҕэ бырааптарын уонна мэкитиэлэрин туһунан» Сокуонугар уонна СР «СР-га профессиональной союзтар тустарынан» Сокуонугар сөп түбэһиннэрэн, профсоюз үлэтигэр бары өттүнэн көмөлөөллөр.

2. Профсоюзтар 11 бырааптарын кэһиигэ буруйдаах дуоһунастаах сирэйдэр эбэтэр кинилэр сокуоннай үлэлэрин мэхэйдээччилэр законодательствонан олохтоммут бэрээдэгинэн эппитинэһин сүтэллэр.

3. Үлэни биэрээччилэр, дуоһунастаах сирэйдэр профсоюзнай тэрилтэлэр бэрээдэбиттэлэрэ предприятие, тэрилтэҕэ, учреждениеҕэ, акционернай обществоҕа уставнай соруктары уонна законодательствонан бэриллибит бырааптарын олохтоо киллэригэр сылдьылырын мэхэйдээһэр бырааптара суох.

4. Профсоюзнай органныр састааптарыгар талыллыбит уонна производственной үлэтигэр босхоломотоох сирэйдэри администрация инициативатынан атын үлэҕэ көһөрүү, дисциплинарнай сэмэлээһини туттуу, үлэттэн ууратыы РФ КЗОТ-ун 235 ыст. сөп түбэһиннэрэн, профсоюзнай органы кытта эрдэттэн сөбүлэнэ суох көнүлэммэт.

5. Предприятиелар сайаааччылары РФ КЗОТ-ун 232 ыст. сөп түбэһиннэрэн, быбардамьыт профсоюзнай органныр (улуустаағы) профсоюзтарын комитеттарыгар социальнай-культурнай уонна физкультурнай үлэҕэ хамнас Фондатын 0,3 бырыһыанын аһараллар.

6. Үлэни биэрээччилэр уонна профсоюзнай органныр коллективной дуогабардары уонна сөбүлэниллэри түһэрсэллэригэр быбардамьыт органныр босхоломут проф-

союзнай үлэһиттэригэр бу пред-
приятие, учреждение уо. д. а. үлэ-
һиттэригэр олохтоммут льготала-
ры уонна социальная мэкитиэлэри
көрөллөр.

7. Чилиэнискэй профсоюзнай
усуноустары предприятелиар, тэ-
рияттэлэр, учреждениелар, обще-
стволар бухгалтерияларын нөҥүө
төлүүр туттулла сылдыар бэрээ-
дэги өрүттэр онунан хаалларарга
сөбүлэстилэр, үлэһиттэр суру-
гуна сайабылыанналарыгар
олохтор уонна коллективнай дуо-
габардарга туһаннаах суруйуу
баар түбэлтэтигэр.

8. Социальная аһылыгы, вете-
раннарга льготалаах коммуналь-
най дьиз-уот өнөлөрүн, кыаммат
үлэһиттэри санитарнай-гигиени-
ческой нуорманан хааччыыһыга,
үлэ куттала суох усулуобуйала-
рын, үөрэх учрежденияларын сана
тутулар объектарын уонна
өбөлор сайынгы үлэлэрин уонна
сынньаланнарнын объектарын ту-
тууга үлэ харыстабылын ведом-
ственной сулууспалара уонна
профсоюз специалиствара биһиргэ
кытталларын тэрийии мизэрлэрэ
ырытыллан онгоһуллар уонна
олоххо киллэриллэр.

9. Курорттарга, сынньалан са-
наторнай дьыалэригэр, санаторий-
профилакторийдарга дьон доруо-
буйатын чөлүгөр түһэрэр.

10. Салайааччыны кытта үлэ
дуогабара профсоюзнай орган
модууйуутунан үлэ туһунан законо-
дательствонь кэһни иһин, коллек-
тивнай дуогабар эбэһээтэлистити-
бэлэрин толорбот буолууга, бю-
рократизм күөрэйдэринэ, бала-
кыта табыстабына, былғааһы
уонна сулууспальыр боломуочуй-
аны наһаа туттуу, профсоюз уста-
бабын кэһни уонна профсоюзнай
органнар уураахтарын толорууга
аахайбат буолуу, профсоюзтар
үлэлэрин мэхэйдэһии иһин тохто-
туллуон сөп.

11. Салайааччылар профсоюз-
най органнар ыгырыылары, сайа-
былыанналары, этиилэрин, ир-
дэбиллэрин тутатына көрөллөр
уонна астыннарар быһаарыны
биэрэллөр.

12. Профсоюзтар бюджет та-
һынаабы фондаларга нолуогу
төлөөһүнэн босхолуоллор
«Профсоюзтар тустарынан» СР
Сокуонун 26 ыст. сөп түбэһиннэ-
рэн.

13. Улуу профсоюзнай орган-
нара олохтоох дьаһалталар орган-
нарыгар экономической уонна со-
циальной сайдыы былғааннарын
толорууга көмөлөһөллөр. Үлэ
дьяисциплиниэтин бөөрөгөтүүгэ,
общественнай бэрээдэги араҥа
чылааһыҥна, квалификацияны
үрдэтигэ үлэни ыгытар, Предпри-
ятиеларга уонна учреждениялар-
га, улуу үрдүнэн ыгытылар ме-
роприятияларга актыбынай кыт-
тыыны ылар. Коллективнай
дуогабардарга уонна сөбүлэһи-
лэргэ олохтор, дьаһалталар уон-
на профсоюзтар икки ардылары-
гар бары таһымнарга социальная
партнерство механизмын үөскэти-
гэ уонна тупсарыыга үлэни
сүрүннүүр. Сөбүлэһии туолуутун
хаамыыга уонна түмүктэрэ
сөбүлэһиини түһэрситит өрүттэр
холбохтоо муньахтаарыгар
өрүттэртэн биһирдэрин модууйу-
тууна сылга 2-тэн итэҕэһэ суох
көрүллөр.

9. СӨБҮЛЭҤИНИ КЭҤИГЭ УОННА ТОЛОРБОТ БУОЛУУГА ЭПИИЭТИНЭС

Сөбүлэһиигэ илии баттаабыт
өрүттэртэн хас биһирдилэрэ бэйэ-
лэрин боломуочуйаларын иһинэн
РФ «Коллективнай дуогабардар
уонна сөбүлэһиилэр тустарынан»
Сокуонугар сөп түбэһиннэрэн, ки-
нини олоххо киллэриигэ эпиитиэ-
настэрин билинэллэр этиинэ
Сөбүлэһии эбэһээтэлиститибэлэрин
толорууга биһиргэ үлэлииргэ,
үөскүүр проблемалары уонна кон-
фликтары социальная партнер-
ство уонна сөбүлэһиини конструк-
тивнай принциптэринэн быһаа-
рарга эбэһиннэстэр.

*Нам улууһун
дьаһалтатын баһылыга*
А. Н. ДЬАКОНОВ
2001 с. олунньу.
*Нам улууһун
профсоюзтарын
салаалар икки
ардыларынаабы
сэбиэттэрин
председателэ,*
профсоюзтар
председателэрэ
А. Г. ШАРАПОВ
2001 с. олунньу

РЕДАКЦИЯ ПОЧТАТЫТТАН

Нам с. Октябрьскай уул. 1 №-рэ, 301-305 хостор,
«Энсиэли» хаһыат редакцията

СААСКЫ ЫЛААНҤЫ КҮННЭРГЭ

Саас. Саас кэллэ. Сааһы кыт-
та тэҥнэ маннайгы бырааһынньы-
гы бэлиэтээһин киһиэхэ барыты-
гар күүтүүлэх. Күүтүүлэх хам-
наспытын кытта бырааһынньык
элбэх бэлэхтээх, үөрүүлэх кэллэ.
Биһиэхэ, I хомуустаахтарга, быра-
аһынньык күнүрэ тигинэччи аас-
тылар.

7-11 кылаастар кыргызтары-
гар «Мисс-2001» конкурс сүрдээх
интэриэһинэйдик ааста. Кылаас-
тарын рекламалыыртан сағалаан,
бэйэлэрин сатабылларын, дьобур-
дарын көрдөрдүлэр. Араас теле-
передачалар, киинэлэр ааттары-
нан аттаран көпсөөн суруйбутта-
рын мин урут ытытылар
конкурстартан ураты курдук
көрдүм уонна өбөлор фантазияла-
рыттан үөрдүм. «Мисс-2001» 11
«а» кылаас үөрэнэччигэ Лена Ви-
нокурова буолла.

«Алгыс» сынньалан киинигэр
аны ийэлэргэ «Далбар хотун»
ытыгылына. Элбэх киһи мустубут,
кыттаааччылар бизэ түһүмэтинэн
күөн көрүстүлэр. Бэйэтин билси-
һиннэриини тоһугунаан сағалаан,
хомуһунан доһууоллатар, атын
түһүмэхтэргэ ордук чорбойон,
детсад коллективиттан кытты-
быт Евдокия Софронова «Далбар
хотун» коронатын кэттэ.

9-10 чыыһыгаларга спорт дьы-
этигэр улууэ нэһилиэктериттэн
спортсменнар түмэһинэр, волей-
болга күрэхтэһии буолла.

Музыкальнай оскуолаҕа улу-
устан кэлэн, народнай инструмен-
нар оркестрдарын улахан конкур-
стара буолла. Кыттаааччылар би-
иртэн биир нүөмэрдэрэ дьонго
кэрэхсэниэ. Түмүгэр төхтүрдэр - I,
намнар - II, I хомуустаахтар - III
миэстэлэри ылылар.

Бырааһынньык күнүрүн кыр-
дыаҕастар түмсүүлэрэ түмүктээтэ.
Музыкальнай оскуола дьыэтигэр,
ол аата эдэр саастара ааспыт
урукку кулууптарыгар 7 ыгык
кырдыаҕастар 80, 75, 70 саастарын
туолбутун бэлиэтэтилэр, эдэр-сэ-
нэх кэмнэрин санаан, тупсаҕай си-
дидэ платьелары тигэн бэйэлэрин
талааннарын көрдөрдүлэр. Кон-
курска 7 иистэһиэн кыттыбыт. I
гр. инбэлиит Василеса Николаева
Окоемова, Февронья Николае-
вна Винокурова, Елена Николае-
вна Сысолятина билигин да дьобу-
рдарын, фантазияларын
ыһыктыбакка сылдыалларын үлэ-
эннэхтэрэ ытыс тыаһынан
көрүстүлэр. Онтон аны уһун суһу-
ох конкурса сағаланна. 12,5 тутум
уһуннаах баттахтаах Ксения Ни-
колаева Сергеева, 8,5 тутумнаах
Акулина Ильинична Колесова
бастаатылар.

Оскуолаҕа бэйэни салайыныы
күнэ ыгытылына. Кэһни кыттылар-
га манньык күнүрэ ыгытыллар буо-
ланнар учууталыыр өбөлор, үөрэ-
нэччилэр да үөрөннүлэр. Ити күн
сүрдээх тэрээһиннээхтик ыгытыл-
лар, өбөлору бары өттүнэн бэрээ-
доктир.

Киһэтигэр бэйэни салайыныы
аны «Мичээрдэргэ» ыгытылына. II
Хомуустаахха гастроллаан,
күүтүүлэх ыалдыт буолтулар.
«Өссө кэлээриҥ» - дииҥ ыгыра ха-
алылар.

Дьэ, итиники сааскы ылаангы
күннэр биһиэхэ, I Хомуустаахха, тэ-
рээһиннээхтик сағаланнылар.

Е. НЕУСТРОЕВА,
пед. үлэ ветерана

МИНИ-ФУТБОЛ

Кулун тутар 24-25 күннэригэр
Нам с. ННШ площадкатыгар улу-
уска хамаанданан бастыгар иһин
мини-футболга чемпионат ыгыты-
лына. Күрэхтэһиигэ 12 хамаанда
кытына. «Гюос» (Нам), УОВД,
«Намгаэстрой» НПУ, Тубэ, Хаты-
рык, Хатын Арыы, II Хомуустаах,
Хамаатта, Партизан, I Хомууста-
ах, Үөдэй хамаандалара икки
бөлөххө араһан күрэхтэстилэр.
Күрэхтэһии иккис күнүгэр по-
луфиналга «Гюос» (Нам), Хаты-
рык, I Хомуустаах уонна НПУ ха-
маандалара табыстылар. Манна
бастагы уонна иккис миэстэ иһин

СУОЛ ҮЛЭНИТТЭРЭ ТОБО ХАМНАС ЫЛБАТТАРЫЙ?

Бу боппуроска Президент
да, республика правительствота
да кыайан эппиэт биэрбэккэ
олороллор... Суол тутар-харай-
ар дирекцияны (Пахомов В.А.)
эмискэ 2000 сыл тохсунуу ыгыта
эһэн казиспиттэре уонна аген-
ство дорожной службы тэрийэ
охсоот, иэһи-күүһү ликвидаци-
оннай комиссия, урукку нолуок
иэһиттэн, суол нолуогуттан кую-
оптут-эстибит тэрилтэлэр киэҥ-
нэриттэн төлүөхтээх дииҥ уура-
ахтаан казиспиттэре. Ол тохсун-
нуттан ыла 4 ый ааста биһр
солкуобай суох, тобо диэтэххэ
хайдах эстибит, куоптут тэрилт-
элэртэн харчы булан ылалла-
рын киһи өйө хотуппата.

Хамнас инньэ ыһан атырды-
ах ыыгыттан төлөмөккө тутар.
Онтон республика үрдүнэн ол
ликвидационнай комиссия этэри-
нэн 400 мөл. солк. «Ыһанан» ха-
албыт. Аны Россия нолуогу, суол
гиэһини 2,5% уларытан 1% онго-
рбута. Онон 2 млрд. курдук хомул-
лар буоллаҕына 800 мөл. хомул-
лар буолар, онтон анара 400 мөл.
изэскэ барар, ону таһынан ким
аахпыт билэр буолуохтаах. «Ал-
росса» 90 мөл. дирекция вексели-
нэн төһүннэрэр былғааннаах бу-
оллаҕына, өссө анара барар.

Иккиһинэн, саас кэллэ үлэҕэ

А.С. ФЕДОРОВ

ВРАҤЫ ДЬЫЭНЭН ХААЧЧЫЙАХХА

Биһиги нэһилиэкпит улууска баар улахан нэһилиэктертэн биһрдэ-
стэрэ. Бу нэһилиэккэ участкавай балыһына аһыллан үлэлээбитэ 10-тан
тахса сыл буолла. 1999 сылтан улуустааҕы киинэммит реабилитаци-
оннай балыһына кубулуйбута.

Участковай балыһына буолуогуттан улуустааҕы киинэммит реа-
билитационнай балыһына буолуон дьирэ биһиэхэ барыта уонча врач
кэлэн үлэлээн барда. Олорор усулуобуйа кыайан тэриллибит.

Билигин даһыны саҥа кэлбит врачыт элбэх өрөлөөх-уруулаах, кэр-
гэһинээх киһи. Быстах соҕроһун кэлэн биһр кыра хос мунһугар мебель
быһыгыгар кыбыллан олоһор. Олорор дьыэнэн хаа чыыһа иликтэр.

Урут хас да сыллааҕыта дьаһалта баһылыга С.Д. Евсеева «Энсиэ-
ли» хаһыат нөҥүө биллэрии таһааран турардаах. Партизан балыһына-
тыгар врач наада, ким үлэһин бағалаах Партизанга дьаһалтаҕа кэ-
лэн билигин. Врачка балыһына таһыгар баар арболитовой 4 квартира-
лаах иттиллэр дьыэттэн биһр квартиратын анаагыбыт дииҥ.

Онтукабит умнуллууга хаалла быһылыаах, квартирабит билигин
да кураанах турар иттиллэр системата холбоһон баран. Атын үс квар-
тиратыгар ыаллар олоһоллор. Ол квартираны саҥа кэлбит врачка ана-
ан бизирээххэ наада. Ол уопсай балыһына таһа, түүн-күнүс ыксааллаах
кэмнэ, врач дьыэтэ балыһына таһыгар баара ордук.

СӨПТӨӨХ ҮЧҮГЭЙ ҮЛЭНИТ

Партизан нэһилиэтин баһылыгынан солбуйааччыгынан өр сылларга
Владимир Германович Алексеев бэрт үгүө соубастаахтык үлэлээн кэл-
лэ. Кини дьонго сыһыана үчүгэйэ, хас биһрдии киһини кытта толкуо-
байдык, доһунаахтык көпсөттөр, сыһыаннаһара, холкута дьону ба-
рытын астыннарар. Кини боппуросу дьыалабыайдык быһааран, хас
биһрдии көпсөспит, ыһыталаспыт киһитин астыннарар, дуоһугар э-
пиэти биэрэр.

Кини билигин Санкт-Петербургтаагы университеткэ юридической
факультеткэ кэтэктэн үөрэнэн иккис курсу бүтүрдэ. Дьаһалта үлэтин-
хамнаһын барытын дьаһайан олоһор диэтэххэ омуна суох буолуо дии
саныбыһын.

Дьаһалтаҕа сырыттахха үксүгэр Владимир Германович дьаһайа,
быһаара олоһор буолар. Туох баар уматыктарын човор тийэ, алды-
һытыгар кээһиниитигэр барытын кини эрэ быһаарар, дьаһайар.

Сааһынан эдэр, өссө да үлэлиир кыахтаах, дьобурдаах, улаханлык
опытырда, кыагырда дииҥ дьон-сэргэ этэр, өйдүүр уонна сыаналыыр.
Онон биһиги нэһилиэк олохтоохторо баар эрэ эрэнэр киһити кини эрэ
буолар диибит.

В.Г. Алексеев ыксаабат, уолуйбат, барытын дьаһайан, толкуйда-
ан онорор үчүгэй хаачыстыбадаах. Кини билигин кэмнэ нэһилиэги
салайылыга киһи, специалист быһыгыгынан ситтэ-хотто. Мин этиим биһр,
Партизанга төрөөбүт, улаппыт, үлэлээбит бэйэбит уолбутун нэһи-
лик дьаһалтатын баһылыгынан анаан дьонун-сэргэтин туһугар үлэ-
лииргэр.

Виктор КОЛЕСОВ,
Партизан

«Гюос» (Нам) уонна I Хомуустаах
хамаандалара киристилэр. 4 : 1
ахсаанынан «Гюос» (Нам) хамаан-
дата кыайылаагынан табыста.
Онтон III-с миэстэни Хатырык
уонна НПУ хамаандалара былды-
астылар. Олус тэн эрийсиллэх
кирсиэги 1 : 0 ахсаанынан НПУ
хамаандата кыайда. Бастагы, ик-
кис уонна үһүс миэстэни ылбыт
хамаандалар грамоталарынан, би-
риистэринэн нағарадаланнылар.
«Күрэхтэһии бастын врагарынан»
Петр Местников, («Гюос» Нам),
«Бастын көмүскээччинэн» Бочу-
ров Андрей (Хатырык), «Бастын
оонньооччунан» Петр Попов
(«Гюос» Нам), «Бастын нападаю-
щайынан» Михаил Заболоцкий (I
Хомуустаах), «Бастын бомбарди-
рынан» Платон Попов (Нам)
«Күрэхтэһии саамай эдэр оонньо-
оччутунан» Роман Николаев (I
Хом.) анал бириистэринэн нағара-
адаланнылар. Бу күрэхтэһиигэ ба-
лык харыстабылын госинспекци-
ятын старшай инспекторыгар Ру-
слан Николаевич Мохначевскайга
анал бириини олохтообутугар ула-
хан махтабытын тийэрдэбит.
Күрэхтэһии олус көхтөөхтүк,
үрдүк таһымнаахтык ааста.

Т. ОХЛОПКОВ,
*күрэхтэһии кылаабынай
судьуйата, ФКС и Т инструк-
тора*

СЫҤАНЫ КӨННӨРҮӨХХЭ

Истэр-билэр тухары бу аары-
ма киэҥ Сахабыт сиригэр, ону
аһан Бүтүн Россияда даһаны, те-
лерадиокоммуникация уонна элек-
трическэй ситим аһара эргэрен
үлэлиир кыахтарыттан тахсан
эрэллэр.

Биһиги да Наммыт онтон хай-
дах ордуой? Ити ситимнэр бары
бастаан хайдах онгоһуллубутта-
рынан турдахтара дии.

Холубур, электрическэй сити-
ми көрүөбүт. Мин билэрбинэн 60-с
сыллар саналарыгар Граф Биеэр-
гиттэн куоракка көспүтүгэр киһи-
лэр электростанциялара хаалбыта.
Ол станция урут нэһилиэктергэ
бэйэлэригэр баар дизельнэй стан-
циялары солбуйбута. Нэһиликтэр
икки ардыларыгар линия тардыл-
лыбыта. Модуттан Хатырыкка
дылы тардыллыбыт линия маһын
биһиги, модуттар, бөлэмнээбибит.
Ону Тылбыһахтаахтан тизийигэ
1962 с. мин үлэлэспитим. Олус ыра-
хан, барыта илии үлэтэ этэ. Бөксө-
лэтэҕинэ төһүүнү туттан сырағаҕа
тиэйэр этибит. Ол тизийитин кэ-
нэ тректор сыһр тахсытыгар кы-
айбакка буксуян, кирдиэхтэтэн
таттардахха, тизийэн сордоммут
маһыг барыта сулурууан хаалар.
Ону биһр-биһр таһааран каттаан
тиэйэрбит. Ол онно тардыллыбыт
линия биһиэхэ Хатырыктан
төттөрү кэлэр линия буолан били-
гин да үлэли турар. Ити 70-с сыл-
лардаахха тардыллыбыт куорат-
тан тахсар үрдүк куруруулуэх ЛЭП
үлэҕэ кирибитин кэнниттэн.

Урут бары биһр колхоз, совхоз
буолан ол онук уот, радио, теле-
фон линиялара төһө да төбөбүт
оройунан аһара Хатырыкка баран
баран төһөн көлэригэр кыһаммат
этибит. Тоҕо диэтэххэ, төлөбүрүн
син биһр хаһаайыстыба төлүүр этэ.
Харчы нэһилиэһинээтэн эрэ хомул-
лара, уоннаагы ороскуоту барытын
бары биһиргээдэлэри киллэрэн ту-
ран хаһаайыстыба төлүүрэ. Го-
ловной счетчик көрдөрөрүүнэн оч-
чотугар туох да сүтүү аахсыллы-
бат курдук этэ.

Оттон билигин атын бириэмэҕэ
олоробут. Туох барыта тарбаҕа
баттанан аабыллан-суоттанан
иһиэхтээх. Төһөлөөх халтай ороску-
туоту уйунан олоһорбут барыта
туоратыллыахтаах.

Чэ, ылан көрүөххэийн бастаан
ыраабын. Намтан Модукка дьирэ
20 км, Модуттан Хатырыкка дылы
15 км. Ол аата кэлэ-бара 30 км. Бу
линияларбит Намтан биһиэхэ кэл-
биттэринээргэр Хатырыктан эргий-
эн кэллэригэр 1,5 төгүл уһун рас-
стояниены бараллар. Бу устатын
тухары остуолба бөөтө, соробу-
луоха бөөтө туттуллар. Дьингэр
отой да наадата суох ороскуот,
манна бэйэбитигэр ара түһэн тох-
тууга буоллар. Аны физиканы би-
лэр киһи барыта этиэҕэ уот
төһөнөн ыраах барар да соччонон
сүтүүтэ улаатар уонна төһөнөн
синньигэс провод да соччонон
сүтүү эмиз улаатар дииҥ. Ыраабын
туһунан эттим. Аны ол 60-с сыл-
лардаахха турбут линия провода
боростуой бөһүөлөк иһин киэһини
курдук, дьингээх ЛЭП киэһэ бу-
олбатах сүтүү манна эмиз сытар.

1985 сыллаахха били сүөһу
иитиитин комплекса бүтүүтүн са-
ғана саҥа дьингээх ЛЭП Хаты-
рыктан Модукка дьирэ тардыллан
бүтэн турар. Маны бачча тухары
тоҕо эрэ холбообокко тураллар.
Оттон мас тутуу гарантията 25 сыл
диз үөртээтигэр дии. Ол саҥа дьир
ЛЭП-пит үйэтин анарын ааста, су-
уллара чутаһаата.

Телефоммут эмизэ Хатырыгы-
нан эргийэр, биһиэхэ АТС суох.
Онон телефонунан көпсөттөр олус
ырахан дииҥ сымнатан этэбин.
Оттон радио ханна да үлэлээбэтэҕэ
10-ча сыл буолла.

Дьэ аны, сымыйатын сымыйа,
баар, сотору гааспыт тийээн кэ-
лиэ дии. Ол онтукайбыт бырайыа-
га эмиз Хатырыктан казисптээх
диз. Биһиги хаста эмэтэ улары-
тар туһунан туруорса сатаатыбыт
да, билэр дьон этэллэринэн, ол бы-
райыак уларытылбака сытар. Эпи-
эттэрэ дииҥ: «Улууэ дьаһалтатыт-
тан онук сайаапка суох». Оччо-
тугар бу турба 20 км. онугар эмиз
50 км. сирэ эргийэр.

Бүтэһикер саҥа үлэлээн эрэр
дьаһалта бу маньык итэҕэстэри ту-
оратыа уонна ааныттан да таһаа-
рыа суоҕа дииҥ эрэнэ хаалабын.

В. ПАВЛОВ,
Модут

Спорт — тулуур, спорт — дьулуур

СУПЕР-БИРИИС — НАМ ХАЙЫҔАРДЬЫТТАРЫҔАР

Өссө үс сыл анараа өттүгэр Нам улуунун хайы-хардыттары Горнай улуунун Магарас нэһилиэгэр Аҕа дойду сарийтигэр Ильмень күөлгө геройдуу өлбүттэр кэриэстэригэр хайыҥара республиканскай таһымнаах күрэхтэһиэгэ ситиһилээхтик кыттан турардаахтара. Онно Чурапчы улуунун хамаандатын Кытаанах нэһилиэгин баһылыга Мария Семеновна диэн эппит-тыыммыт, сангарбыт-ингэрибт сытыһы-хотуу кырдыа барбыт дьахтар илдьэ сылдыра. Кини Магарас олохтоохторугар бэйэтин нэһилиэгин олохун-дьаһаҥын, илдьэ сылдыар хайыҥардыттары уонна хайыҥар көрүгэ бу нэһилиэккэ олус убааста-нарын, бу көрүгү өрө тутууларын түмүгэр нэһилиэк чөл олохтоохун туһунан киэн туттан туран дорвоонноохтук эппит тыллара, бу бэрэһээ эрэ буолан ааспытын курдук са-ныбыт. Ол туһунан кун-дур тутар 23, 24, 25 күннэригэр Чурапчы улуунун Кытаанах нэһилиэгэр Н. Захаров бириһиҥигэр республиканскай хайыҥара орто уонна аҕа са-астаах хайыҥардыттарыга күрэхтэһи буолан ааста.

Нам улуунун чизин 7 киһи хайыҥар фанаттара Намтан С. Жирков, С. Эверстов, Е. Яковлев I Хомуста-ахан С. Охлопков, Р. Сивцев, Уөдөйтэн А. Новгородов, В. Рожин көмүскээн кэлдилэр. Түгүнэнэн туһунан күрэхтэ-һиэгэ баран кэлэригэр күүс-көмө буолбут, ордук чуолаан техниканан хаач-чыйбыт Нам спортивнай ос-куолата, бензининэн хаач-чыйбыт улуус спорткомите-та уонна улуустаагы ветстанция тэрилтэлэрин са-лайааччыларыгар махталбы-тын тиэрдэбит.

Аҕа аһах тыл нэһилиэк ту-һунан. Нэһилиэгин ахсаана биһиги улууспут орто ахса-аннаах нэһиликтэрин кур-дук. Баһылыктара эдэр эр-чимнээх кэлбит-барбыт «олохтоох уолбут» диэн ыр-дыаҥастар киэн туттар Иван Игнатьев диэн эбит. Урукку баһылыктара Мария Семеновна арааһа бэйэтин баҕа-тынан быһыылаах, тэбис-тэнтэгэ баһылык уолун кытта күрэхтэһини тэрийистэ, сүүрдэ-көттө. Нэһилиэк биер ыал курдук эйэ-дэмнээхтик олордулорго киһи хараҕар ыра-рыллар. Бу сиргэ, дьэ кыр-дыаҥастар эдэрдэртэн отой хаалсыбаттар эбит, ол кур-

дук эдэрдийин-кырдыаҕасты-ын биер киһи курдук нэһили-эк олохтор сүөсүгүрүлэр. Дьин-нинэн бу нэһилиэк аайы көстөр эрээри, бу сиргэ-уок-ка хайдах эрэ олох уратытын киһи бэйэтинэн сылдыан көрдөбүнэ эрэтэҕэр дьыа-лата быһыылаах. Икки күн дьэ астык, киһи эрэ дуоһуя көрөр концертары көрдүбүт. Улуус уһук хоту нэһилиэгит-төн Чурапчыга дылы саха ат-тарынан уһун айанга куота-лаһылары кездүбүт. Хас нэһилиэк аайы бастаабыт акка бириис ооньонно. Ору-обуна аттар Кытаанаҕын кэлэн ааһалларыгар, биһиги бу төрөөн баран бастаан манньк күрээи көрбүт буо-ламмыт олус сэргии-сонургуу көрдүбүт. 20-тэн тахса улуус нэһилиэһинэн аттара кэлэн ааһылыра - бэйэтэ туспа олохтоохторго бырааһыннь-ык эбит. Дьэ, чаччы да дык-ты күрэх. Атттар 100-тэн тах-са км. таппит атахтарын ку-булуппакка финишкэ тиийиэххэ дьэтэххэ? Хас би-ирдии акка 3-4 кэтээн ары-аллааччы массыына. Дьон-сэргэ. Чэ, ол туһунан суруй-дахха, бүгүнгү күрэхтэһи түмүгэ түмүктэнэрэ биллибэт. Нэһилиэк «2000 үтүө дьыа-ланан» улахан спортсаланы сыланарын иһинэн нэһилиэк күүһүнэн бу кыһын олоххо киллэрибигэр. Спортсаалала-рын Д. Коркин аатын аатта-ан номнуо сүрэхтээбиттэр. Саала иһэ киэргэ-куонга, ырааһа-ичигэһэ, спортивнай тренажердара бу дэлэйэ. Са-ала иһигэр спортсменнэри сыныһатар анал хосторо, араас саалага туттуллар са-ала иһин интерьеры киһини эрэ астынарар. Манньк са-ала Наммыт киинигэр баара буоллар, арааһа соҕотох спортсменнэри көрсөр, киэн туттар сирбит буолуо эбитэ буолуо. Манна нэһилиэк ыч-чата көнүл кириэн киэһэ-күнүс ооньонно, эрчиллэн ааһар сирдэрэ буолбут. Кыр-дык да чөл олоҕу пропаган-далааһын тылтан дьыалаҕа кириитэ манна көстөр эбит. Нэһилиэк М.Е. Николаев ана-абыт гранын ситиспит. Ыла-лар сүөһүлэрэ-астара, тех-никалара элбэҕэ биһигини улаханньк соһуппата. Ону биһиги иста-билэ сырыттах-пыт. Тыа хаһаайыстыбатын олордулорго киһи хараҕар ыра-рыллар. Бу сиргэ, дьэ кыр-дыаҥастар эдэрдэртэн отой хаалсыбаттар эбит, ол кур-

ола оҕолорун кириэр-тахсар сирдэрэ типовойа - бу оҕолор доруобуйалара хайдах сэр-рөйүллэр. Түмүктээн эттэххэ, улуус нэһилиэһинэн олоҕ-рдыаҕа тылтан дьыалаҕа ки-риитэ бу салалта эрэ кыһа-лҕата буолбата - бу нэһи-лэктэ буолбата буолуута астын-нара уонна инники сайдыы-лара балысханньк-дохсунуҕу барыахтааҕа олохтоохтору иннигичэ кынаттыыр эбит диэн санааҕа кэллибит.

Күрэхтэһии олус тыҥаа-һыннаахтык барда, ол эрээ-ри олох хайыҥар бырааһын-ньыгын курдук буолан ааста. Олохтоохтор астары, хорчу-опкалара элбэҕэ, ыалдыач-чылары толорута, дэриэби-нэҕэ күрэхтэһи тыҥааһына рационал ньиргийэ олорор. Куораттан ветеран хайыҥар-дыттары ээрдалии улуустар-дын депутаттара, хайыҥар федерациятын салалтата, республика хайыҥардыттары бэлэмниир тренердэр, учуонайдар, улуус баһылыга, олохтоох нэһилиэк баһылык-тара бары кэлэн бардылар. Салалтала чаччы да чөл олоҕу, доруобай, сирдэрэ бу-олууну, эйэлээх сыһыаны бэйэлэринэн өрө туталлара хайыҥарын эр курдук.

Манна элбөх улуус спорт-сменнэра кытыннылар. Ол эрээри бириэстээх миэстэлэргэ үксүлөрө хайыҥар сайдыбыт улуустарын спортсменнара тигистилэр. Арай биһигиттэн 40-45 саастаахтарга 15 км. сүүрүүгэ биһиги соҕотох эрэ киэн туттар киһиттэ Семен Охлопков I миэстэни ылан кыһыл көмүс мэтээли ылары ситистэ. III-с миэстэҕэ Виктор Рожин боруонса мэтээлинэн уонна 45-50 саастаахтарга III миэстэҕэ эмиз хайыҥар фана-та, улуус хас да төгүллээх чемпиона, призера Рейман Сивцев боруонса мэтээлинэн, сыаналаах бириэстэринэн наҕарадаланылар.

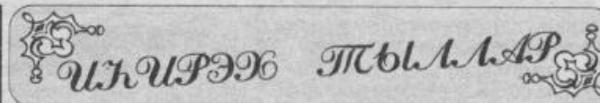
Икки күн эстафетага 4 x 5 км. биһиги Нам улуунун ха-маандата II миэстэҕэ эрэллээ-хтик иһэммит аҕа саастаах хайыҥардыттары арыый да мөлтөөн бириэстээх миэ-стэни мүлчү туттардыбыт. Ол оннугар биһиги чемпионму-тугар Семен Охлопковка су-пер бириис Чурапчы улуунун убаһата тиксэн намнар Чу-рапчы убаһата бириэстээх, I кыһыл көмүс, 2 боруонса мэтээллэрдээх эргиллэн кэлли-бит. Аҕа саастаах хайыҥар-дыһыт С.С. Жирков улуус

киэн туттар киһитэ, спорт-смена, ыал эһэтэ - бу күрэх-тэһиэгэ улуунун чизин чиз-стээхтик көмүскээбит аҕа та-баарыспытын биһиги махтанан туран бэлэтиибит. Кини киһитэ Татьяна Жир-кова бу бириэмэҕэ эмиз Чу-рапчыга бэйэтигэр атаҕын I чаастаах сүүрүүгэ II миэ-стэни ылан кэлбитинэн хайы-ҥардыттар ааттарыттан ээр-дэбитин тиэрдэбит. Өссө аһара баран алгыахпытын баҕарабыт Намтан аан баста-ан дьахталлартан баста-кынан Россия эр бэртэрин кытары уһун сүүрүүгэ кытта барыахтааҕар улахан-улахан ситиһиллэрдээх кэлэригэр ба-ҕарабыт.

Бу республиканскай күрэхтэһии түмүгүнэн барыл-лааһын былааннааһын бы-һытынан ветераннара Саха сириң хамаандата Рос-сия эбэ хайыҥар киэҕ суолу-гар Чурапчыттан Н. Захаров 50-60 саастаахтарга, Намтан 45-50 саастаахтарга С. Ох-лопков кыттар путевканы ылыах курдуктар. Бу аасыт кыһын Уус-Алдан хайыҥар-дыттары С. Черноградскай 50-60 саастаахтарга, онтон 45-60 саастаахтарга Л. Яков-лев Россияга олус ситиһи-лээхтик күрэхтэһин кэлбит-тэр. Бу спортсменнары улу-устарын салалтата тэрийэн ыһпыттарыгар махтанан туран ахталлар. Бу да сыры-ыга чурапчылар Николай За-харовтарын күһүн харчыла-ан, толору инвентардаан, ас-таах-үөллээх эрчиллэр сбордарга хайаан да ыгы-ахпыт диһллэрэ истэргэ олус үчүгэй. Бу дьон тылларын дьыалаҕа хайаан да киллэ-рэллэригэр бу эрэнэбит эрэ.

Онтон биһиги намнар бэйэ-эбит уолбутун Семен Охлоп-ковы Россия аар-саарга аатырбыт ааттаахтарын кы-тары күрэс былдыаһарыгар, саатар Намын да ааттары-гар туох мэхэйдэр баалла-рый? Дьингинэн ыллахха са-халартан бастагынан Россия түүһүлэтигэр атаҕын уон-на Чурапчыга Татьяна Жиркова ааны аста эрээри..., манньк көһүнү сыһын биһиги күөстээх хайыҥардыһыты-гар Семен Охлопковка сана талылыбыт салалта өттүттэн хагыламматыгар бааран туран Нам улуунун ветеран хайыҥардыттары ааттарыттан чөл олох, чэги-эн олох программаларын олоххо киллэригэ тылтан дьыалаҕа бүттүүн ылсан тус бэйэбитинэн холлобур буолан үлэлиэххэйин диэн ыгыра-быт.

В. РОЖИН,
хамаанда
салайааччыта

Күндү саҥаспытын, кийиипитин, балтыбытын, эдьийи-битин, дьүөгэбитин, кэргэммин, ийэбитин, эбээбитин **ВАЛЕНТИНА ПЕТРОВНА НИКИФОРОВАНЫ** күн сириң көрбүтүн 60 сыла томточчу туолбутунан итиитик-истинник эбэрдэли-бит!

Эн, сэрии кэмин оҕото, тыһынаах ордон, үөрэнэн-үлэлээн, икки үрдүк үөрөҕү бүтэрэн, ыччаты иитиигэ, уус-уран само-деятельноһы сайыннарыыга, журналистикага, дьахталлар үлэлэрин салайыыга, нуруот хонтуруолугар, советскай туту-уа, кэлин музейга үтүө суобастаахтык үлэлээтин.

Туохтан да чарҕыбат хорсун-хоодуот санааҕын, элэккэй майгытын, аһыныҕас сүрэххин үрдүктүк сыаналыбыт.

Эйиэхэ дьолу-соргуну, уйгулаах олоҕу, доруобуйаны ба-ҕарабыт!

Эбэрдэи кытта Уөһэ Бүлүү Хар балаабыттан
Васильевтар, сахаскыт Анастасия, Бүлүүттэн эдьийи-тит Варвара, оҕолорут Данил, Сары, Софья, быраат-таргыт Павел, Манчаары, Никифоровтар, Шагдорон-нар, Амматтан Охлопковтар дьыа кэрэтитэ, Ольга Стручковка, Дьокуускайтан Люция Семенова, Валентина Шапошникова, Октябринна Овчинникова, кэргэннэгэ, оҕолорун, сиэннэрин

Күндү ийэбитин, эбэбитин, хос эбэбитин **КУЛИЧКИНА АЛЕКСАНДРА ИВАНОВНАНЫ** 70 сааскын туолбуккунан иси сүрэхтэн эбэрдэлибит!

Барыбыт туспутугар үтүө кыһамньын, сылаас сыһы-нын иһин бэйэбит сүгүрүйэбит, махтанабыт. Ыарыы ыаллас-патын, кырдыы кыттыспатын, чэгиэн-чэбдик сырыт, ахсаа-бат кыһамньыгын сыаналыбыт.

Дьоллоох буол, уһун үйэлэнэн биһигини үөрдэ сырыт.
Оҕолорун, сиэннэрин, хос сиэннэрин

БИЛЭЭРИИЛЭЭР РЕКЛАМА

ЫҔЫРЫҔЫ
НАМ УЛУУН ЭДЭР ЫЧЧАТА!
Эһигини барыгытын, аҕа көлүөнэ урукку үтүө бачымын салҕан, чөл олох хамсааһынны өйөөн, бары күүспүтүн түмэн, субэбитин холбоон, күргүөмүнэн тахсамыт улууспут киһини-гэр ыччат культурнай-спортивнай саалатын тутуутугар бэйэ-эбит кылааппытын киллэрэн бары тутуһан муус устар 8 күнүгэр сарсыарда 9 чаастан комсомол 80 сылыгар аналлаах субуотунньукка кыттарыгыгар ыгырабыт. Күрдэхтээх, носилкалаах, биирдэ аһыыр астаах кэлэбит. Итин аһылык тэриллэр. Түмсүү ПМК урукку хонтуруатыгар.
Ыччат түмсүгүтэ

Намскому управлению ЖЖХ срочно требуются на посто-янную работу рабочие саночистки.
ГУП «Ас-Уөл» срочно требуются специалисты молоко-завода: мастера, лаборанты, операторы, рабочие, механик-энергетик. А так же требуются сборщики молока со своим транспортом по договору.
ГУП «Ас-Уөл» купит б/у емкости и ванны для приемки и хранения молока или ваши варианты.
Обращаться по адресу: с. Нам, ул. Ленская, 103 или по тел. 21-5-61 в рабочее время кроме воскресенья.
Администрация

СХПК «Нам быйаҥа» требуется заведующий магазином на конкурсной основе. Требования: спец. образование, опыт работы, мужского пола до 35 лет.
Обращаться: 22-7-54, ул. Чернышевского, 57.

Улуус дьаһалтата квартира эбэтэр дьыа арендаһар. 21-5-05 тел. билсээхтин сөп.

Нам селотун инбэлиттэрин обществотын чилиэннэрин итинлэригэр
Муус устар 6 күнүгэр уопсай мунньах 11 чаастан буолар. Общество чилиэннэре кэлэн актыыбынай кыттыһы ылар-гытыгар көрдөһөбүт. **Буолар сирэ:** Нам селотун дьаһалта-тын актовай саалатыгар. **«Сыркы» түмсүү сэбэстэ**

«Нам-Ас» ООО ликвидацияга бараһыан сибээстээн ин-тэриэстээх тэрилтэлэр уонна физическэй сирдээт 2 ый иһи-нэн кэлэн аахсаргытыгар.
Администрация

К сведению записавшихся на курсы по подготовке води-телей транспортных средств категории «В». Занятия на чи-наются с 6 апреля в 18.00. Так же производится дополни-тельная запись желающих.
Намский РС ОСТО

Муус устар 7-8 күннэригэр оҕо спортивнай оскуолатыгар сарсыарда 10 чаастан саахыммакка Нам селотун аһарас чем-пионата ыһтыллар. Усуһуна 20 солк., актыыбынай кытты-ыны ыларгытыгар ыгырабыт.
Саахымат федерацията

«Тиэргэн» хааччахтамыт эппиэтинэстээх тэрилтэ лик-видацияга бараһыан сибээстээн интэриэстээх дьон, тэрилтэ-лэр икки ый иһинэн кэлэн аахсаргытыгар.
Аадырысыт: дьаһалта дьыта, ТХУ

Аймактыгыгар А.Л. Посельскаяга тапталлаах убаҕа Дьокуускай олохтооҕо ТОЛСТЯКОВ Василий Лукич комолтолоохтук өлбүтүгэр дириг кутурбаһымтын тиэрдэбит. Шамеэтар
Күндү быраапны Дьокуускай куоракка олоор ПАРНИКОВ ИННОКЕНТИЙ СТЕПАНОВИЧ эдэр сааһыгар комолтолоохтук өлбүтүгэр кэргэннигэр, кыһыгар, ийэтигэр, би-иргэ төрөөбүттэригэр дириг кутурбаһымтын тиэрдэбит. Намтан аймактара Ядрихинскайдар, Борисовтар, Потаповтар

МАХТАНАБЫТ

Таптыыр оҕобут, кэргэним Филиппов Вана 21 сааһыгар ыараханньк ыалдын Намнааҕы реанимационнай отделеһиэ сьтан эмтэнэн, олоһун быһыһы сатаабыт бары манан хала-аттаах аанньалларбытыгар, түүннэри-күнүстэри сүүрбүт-көппүт «Суһал көмө» суоппардарыгар дириг махталбытын тиэрдэбит.

Олуһуну 17 күнүгэр оҕобут көмүс унуоҕун куораттан та-һаарбыт Н.В. Жирковка, В.И., Л.И. Филипповтарга, бал-тыбытыгар Т.Н. Соловьевага, оҕом бииргэ үлэлээбит табаа-рыстарыгар Евдокия, Герасим Орловтарга, Н. Слепцова, Г. Захаровка, И.М. Сидоровка, И.И. Протопоповка, Хамаатта 2 №-дээх детсадыгар, хаан туттарбыт оҕом табаарыстары-гар, аймактарбытыгар З.Н., С.С. Оконешниковтарга, Индеев-тарга, табаарыстарбытыгар доҕотторбутугар ыарахан кэм-митигэр күүс-көмө, өйөбүл буолбуккутугар махтанабыт.

Эһиэхэ баҕарабыт кытаанах доруобуйаны, уһун дьолло-ох олоҕу.
Ийтэ, убаҕа, кэргэнэ, бырааттара, балыстара, аймактара

Тапталлаах кэргэммин, аҕабытын, эһэбитин Новгородов Дмитрий Иннокентьевичи сүтэрбит ыарахан күннэригэригэр өйөбүл-тирэх буолбут, тиһэх суолугар агаарга көмөлөспүт улууспут, нэһилиэһит дьаһалтатыгар, ветераннар сэбиэт-тэригэр, пенсионнай сулуоспа коллективыгар, улуустаагы булт обществотыгар, байаннай комиссариатка,

күтүөпүтүгэр Владимир Андреевичка уонна кини дьыа кэргэ-нигэр, быраатыгар Иннокентий Иннокентьевичка уонна кини дьыа кэргэнигэр, аймактарбытыгар Березкиннарга, Сивцев-тэргэ, Пестряковтарга, аҕабыт быраатыгар Эверстов Степан Прокопьевичка о.д.а. барҕа махталбытын тиэрдэбит. Үлэти-гэр ситиһиһилэри, чэгиэн доруобуйаны, тус олоххутугар дьо-лу-соргуну!
Кэргэнэ, оҕолоро, кийитэ, сиэннэре

Нашедших коричневый пакет с черной сумкой (доку-менты, паспорт и т.д.) прощу вернуть за вознаграждение по тел. 21-5-69.

Түргэнник өрөмүөннүүбүн.
2 2 - 2 - 4 4
Емельянов Петр Георгиевич
Наадыр дьон телефоннаан, кэлиэм!

РЕДАКТОР В.Г.КАСЬЯНОВ
ОТДЕЛЛАР: информация, сурук, төрүт культура, иллюстрация уонна реклама (секретариат) — 21496; ; бухгалтерия — 21332; факс — 21332; «НАМ» ТРК — 21632; редакцияной издательской система — 21141

Тэрийэн таһаарааччылар: СР Правительствота, Нам улуунун дьаһалтата, редакция коллектива. Маассабай информация средстволарын туһунан РФ Сокуоннарын тутуһууну хонтуруоллуур уонна регистрациалыыр РФ бэчээккэ Госкомитетын СР региональной управлениетыгар регистраци-ламмыт нүөмэре — Я 0085.
Сурукка ааккытын-суолугутун, үлэтигин, дьыэти аадырыһын чопчу ыһын. Редакцияҕа кири-бит суруктар төһөрүллүбэттэр. **Автор этэрэ хаһыат санаатынның мэдэби биер буолбат.**
“ЭНСИЭЛИ” - Нам улуунун хаһыата.
678380, Саха Республиката, Нам с., Октябрскай уул. 1.
E-mail: editor@namtsy.sakha.ru

Талыһынна уонна тангыһынна “Энциэли” хаһыат редакцияной-издательской система тыгар.
Хаһыат Дьокуускайга “Сахаполиграфиз-дат” НИПК бэчээттинэ, Орджоникидзе уул. 38.
Формата А3. Кээмэйэ 1,0 бэчээт. лис.
Индексэ — 54889. Тираһа — 2575
Бэчээккэ илии баттанна — 12:00 ч. 4.04.2001
Сааһын №-рэ — 39